

ESTEZET

L. dz. . . . .

192/42

New York, dn. 3.III.1942 r.

192

Sprawa: Ew. rozszerzenie własności
ESTEZET na Kanadę.

Szef Oddziału II Szt. N.W.

/przez Szefa Wydz. Wyw./

Poniżej przedstawiam i uzasadniam projekt rozszerzenia własności Ekspozytury na teren Kanady.

Do niezwykle ruchliwych odcinków, będących przedmiotem obserwacji należy odcinek ukraiński. Ruch ukraiński ściśle powiązany z nazistowską propagandą w Europie i Stanach Zjednoczonych rozwija się również na terenie Kanady a jego przywódcy potrafią nawet wpływać na bieżące zagadnienia polityki kanadyjskiej. Polityka ukraińska w Kanadzie rozwija się pod silnymi inspiracjami czynników brytyjskich które reprezentuje Tracy Phillips, posiadający niewątpliwie pełnomocnictwa rządowe i Intelligence Service. Niemniej jednak, mimo zorganizowania pod tymi auspicjami Komitetu Ukraińców Kanady, Ukraińcy kanadyjscy w dalszym ciągu pozostają w kontaktach i współpracy z Centralami nazistowskich Ukraińców w Europie i Stanach Zjednoczonych. Tak więc zagadnienie ukraińskie w Kanadzie nabiera specjalnego znaczenia dla sprawy polskiej ze względu na bezpośrednie wpływy czynników brytyjskich. Z drugiej strony należyta obserwacja, ocena, ujawnianie kontaktów ukraińskich w Stanach Zjednoczonych, nie może się odbywać bez jednoczesnej obserwacji terenu Kanady, albowiem związki między obu tymi terenami i to zarówno polityczne jak personalne są niesłychanie bliskie. Przykładowo przytoczyć tu można ostatnie przemówienie posła Hlinki w Parlamencie kanadyjskim, który niewątpliwie działając pod wpływem czynników pro-niemieckich, domagał się od Kanady i Wielkiej Brytanji stworzenia niepodległej Ukrainy. Przemówienie to odbiło się głośnym echem na tutejszym terenie a obserwacja reakcji prasy i stronnictw politycznych w dużym stopniu ułatwiła postawienie hipotezy, że wystąpienie posła Hlinki jest inspiracją pro-niemieckich polityków ukraińskich.

Organizacje ukraińskie w U.S.A. i Kanadzie pozostają ze sobą w stałym kontakcie, przyczem niezależnie od samodzielnych organizacji kanadyjskich istnieją tam oddziały central amerykańskich. Zachodzi konieczność specjalnej obserwacji w zakresie personalnym powyższych central i oddziałów oraz współpracy organizacji ukraińskich powstałych w Kanadzie z działającymi tam oddziałami amerykańskimi.

Równocześnie nadchodzą z Centrali zadania, które wymagają znajomości dokładnej odcinka kanadyjskiego. Zdarzyło się to ostatnio w związku z zadaniem na temat działalności Komitetu Ukraińców Kanady. Jedynie posiadając szczegółowe materiały mógłbym tematy kanadyjskie opracowywać.

W wypadku pozytywnym zamierzałbym uplasować przynajmniej jednego swego eksponenta, najprawdopodobniej w Ottawie, jako stolicy, i punkcie centralnym. Eksponent opracowywałby również prasę ukraińską w formie przynajmniej tygodniowych sprawozdań prasowych. Posiadam już kandydatów na stanowisko eksponenta w Kanadzie. Nazwiska i personalja ich są następujące:

- 1/ Inż. Czesław Zbierawski, b. Starosta na Kresach Wschodnich, obecnie przebywa w Montrealu.
- 2/ Por. rez. Jan Popiel, szwagier działacza polsko-ukraińskiego Sołowijskiego, obecnie - Hamilton, Ont.
- 3/ Pułk. st. spocz. Antoni Szuszkiewicz, sekretarz na Kanadę Tow. Przyjaciół Żołnierza.

Wszyscy kandydaci znają język ukraiński.

Mjr. Sułkowski nie mógłby być użyty na to stanowisko, bowiem nie zna języka ukraińskiego.

Jestem w stanie utrzymać eksponenta na Kanadę w ramach mojego budżetu.

Wobec powyższego proszę o rozszerzenie instrukcji organizacyjnej dla Ekspozytury z lipca, 1941, w tym sensie, że obejmować ona mogłaby swą właściwością również Kanadę. Proszę o ewentualną decyzję telegraficzną.

Sadwik